

AŞK ARZUHALCISI, BİR BÂBÎÂLİ MÜDAVİMİ HAKKI SÜHA GEZGİN VE HAKKI SÜHA GEZGİN HİKÂYECİLİĞİ ADLI KİTAPLARIN TANITIMI

*Ezgi ALDEMİR**

Geliş Tarihi: 03.11.2020

Kabul Tarihi: 15.11.2020

Atıf Bilgisi: Hars Akademi
Uluslararası Hakemli Kültür-
Sanat-Mimarlık Dergisi

Sayı: 6

Sayfa: 517-522

Yıl: 2020

Dönem: Aralık

Emine Bilgehan Türk, **Aşk Arzuhalcisi: Hikâyeler**, İstanbul: Arı Sanat Yayınları, 2018, 192 s. ISBN: 978-605-68387-8-1.

Emine Bilgehan Türk, **Hakkı Süha Gezgin Hikâyeciliği- Dergi ve Gazetelerde Kalan Hikâyeleri**, İstanbul: Arı Sanat Yayınları, 2019, 241 s. ISBN: 978-605-80317-8-4.

Emine Bilgehan Türk, **Bir Bâbîâli Müdavimi Hakkı Süha Gezgin-Hayatı, Sanatı, Şairliği, Şiirleri ve Yazları**, İstanbul: Arı Sanat Yayınları, 2019, 390 s. ISBN: 978-605-80317-7-7.

* Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi, Giresun.
ezgi.aldemir.568@gmail.com ORCID: 0000-0003-0015-5865.

Hakkı Süha Gezgin, 1895'te Manastır'da doğmuştur. "*Babası Miralay Ali Rıza Bey, annesi Manastırlı Elmas Hanım'dır*" (Türk 2018: 9). İlk ve ortaokulu Manastır, Berat ve Selanik'te okuyan Hakkı Süha, babasının Yemen'de şehit olması üzerine İstanbul'a amcasının yanına gelmiştir. Liseye Selanik'te başlayan Gezgin, öğrenimini İstanbul'da Hadika-i Meşveret'te tamamlamıştır. Hakkı Süha Gezgin, Selanik'te geçirdiği çocukluğu sonrasında İstanbul'da yetiştiği çevre ile edebiyat dünyasının içinde yer almıştır. Kırk yılı aşkın bir öğretmenlik hayatı bulunan Hakkı Süha, Türk edebiyatının Sait Faik, Kenan Hulusi, Tarık Buğra ve Edip Cansever gibi önemli isimlerinin edebiyat hocalığını yapmıştır. Hakkı Süha'nın musikiye olan ilgisi onun neyzen olmasında etkili olmuştur. Önemli bir musikişinas olarak da tanınmıştır. Hakkı Süha, 1912'den 1958'e kadar süren yazın hayatında; şiir, hikâye ve edebî yazılar kaleme almış, Türkçü bir sanatçı ve öğretmen olarak yaşadığı çağın yansıtıcısı olmuştur. Hikâyeleriyle şahidi olduğu tarihsel süreci ve değişimleri aktarmıştır.

Sanata şiirle başlayan Hakkı Süha, şiirlerini 1912-1921 yılları arasında kaleme almıştır. Şair kitaplaşmamış olan bu şiirlerini; "*'Yeni Mecmua', 'Harp Mecmuası', 'Türk Yurdu', 'Genç Kalemler', 'Fağfur', 'Yeni Nesil' ve 'Haftalık Musavver Malûmat-ı Nafia' mecmualarında*" (Türk 2019b: 46) yayımlamıştır. Şairliği konusunda bir değerlendirmeye varıldığında; "*O, yaşadığı devrin hassasiyetlerini, Türkçü, Turancı kimliğiyle dilde sadeleşme hareketini destekleyen şekil ve içerik olarak kabullendiği bu görüş doğrultusunda yazdığı şiirleriyle şair kimliğini de hak etmiş bir değer*" (Türk 2019b: 46) olarak önem kazanmıştır.

Bu çalışmada Emine Bilgehan Türk tarafından kaleme alınan; "*Aşk Arzuhalçisi*", "*Hakkı Süha Gezgin Hikâyeciliği*" ve "*Bir Bâbîâli Müdavimi Hakkı Süha Gezgin*" adlı kitaplar incelenecektir.

Aşk Arzuhalçisi adlı eser, "*Hikâyeler*" alt başlığını taşır. 192 sayfadan oluşan kitap Aralık 2018'te Arı Sanat Yayınları tarafından yayımlanır. Eserin içerisinde, "Ön Söz", "Kaynaklar" ve "Ekler" dışında; "Hayatı" ile "Metin" olmak üzere iki ana bölüm bulunur.

Aşk Arzuhalçisi-Hikâyeler adlı eserin ön sözünde yazar, Hakkı Süha Gezgin'in bir eserde toplanarak yayımlanmış olan öykülerinin dışında süreli yayınlarda kalan birçok hikâyesinin bulunduğunu belirtir. Bu hikâyeler, *Aşk Arzuhalçisi-Hikâyeler* adlı eserin içinde yer almamıştır. Bunun sebebini yazar şu ifadelerle açıklar: "*Yazarının seçtiği hikâyelerden oluşan bu çalışmanın bütünlüğünü bozmamak adına tespit edilen diğer hikâyeler ve*

sanatçının hikâyeciliğine dair bir inceleme bu çalışmaya dâhil edilmemiştir” (Türk 2018: 7). Yazarın bu ifadeleri sonradan gelebilecek yeni çalışmaların habercisi görünümündedir.

Eserin “Hayatı” bölümünde, öncelikle yazarın tanıtılması amacı güdülerek Hakkı Süha Gezgin’in doğumu, yaşamı ve eserleri ile ilgili bilgiler verilir. 1912’den 1958’e kadar geçen süre zarfında 46 yıllık bir yazın yaşamı bulunan Hakkı Süha Gezgin’in yayımlanmış tek hikâye kitabı *Aşk Arzuhalçisi* adını taşır. Bu eser, 1928 yılında eski harfli olarak yayımlanmıştır. Kitap adını içinde yer alan ilk hikâyeden almıştır. Eserin içerisinde on sekiz hikâye yer almaktadır. Bu hikâyelerin adları sırasıyla şu şekildedir: “Aşk Arzuhalçisi”, “Canfes Tütün Kesesi”, “İsyan”, “Tekinsiz Ev”, “Şapka Tüyü”, “Kızıl Efe”, “Muzaffer Ölüler”, “Küsuf”, “Zehirli Yoldaş”, “Hülle”, “İki Mektup”, “Son Uyanış”, “Kandil”, “Esrarlı Nargile”, “Recm”, “Bir Kedi Yüzünden”, “Yırtılmış Mektuplar”, “Büyük Mefkûre”.

“Metin” adlı ikinci ana bölümde Hakkı Süha Gezgin’in eski harfli *Aşk Arzuhalçisi* adı altında toplanan hikâyelerinin Latin harflerine aktarımı yapılmıştır. Esere, “Metin” bölümünün başında ve sonunda olmak üzere orijinal çalışmanın ön kapak ile arka kapak sayfaları eklenmiştir. Metinler, özgün halleriyle aktarılmış olup metin aktarımında günümüz imlasına yaklaşma eğilimi görülmektedir.

Son olarak çalışmanın “Ekler” kısmına, Hakkı Süha Gezgin’in *Aşk Arzuhalçisi* adlı eserinde yer alan; “Aşk Arzuhalçisi”, “Canfes Tütün Kesesi”, “İsyan”, “Tekinsiz Ev”, “Şapka Tüyü” ve “Kızıl Efe” adlı altı hikâyenin eski harfli metinlerinden ilk sayfaları eklenmiştir.

Hakkı Süha Gezgin Hikâyeciliği ve Bir Bâbüâli Müdavimi Hakkı Süha Gezgin adlarını taşıyan kitaplar, Ekim 2019’da Arı Sanat Yayınları tarafından yayımlanır. Her iki eser de edebiyat ve araştırma-inceleme alanlarını kapsar. Eserlerde, “Kısaltmalar”, “Ön Söz”, “Sonuç”, “Kaynakça”, “Taranan Periyodikler” ve “Dizin” adlarını taşıyan temel başlıklar bir ortaklık teşkil eder. Bununla birlikte, “Taranan Periyodikler” başlığı altında; *her iki çalışmaya kaynaklık eden süreli yayınların listesi*” (Türk 2019a: 10) belirlenmiş, burada toplam 188 derginin adı listelenmiştir.

İlk eser olan *Hakkı Süha Gezgin Hikâyeciliği “Dergi ve Gazetelerde Kalan Hikâyeleri”* alt başlığını taşır ve 241 sayfadan oluşur. Eser; “Hikâyeciliği”, “Hikâyelerinin İncelenmesi”, “Olay Hikâyesi Olmayan Hikâyeler”, “Dergi ve Gazetelerde Kalan Hikâyeleri”, “Hikâyelerin Materyal Unsurlara Göre Şeması” ve “Dergilerde Kalan Hikâyelerin Künyeleri” olmak üzere altı ana bölümden oluşur.

Yazar, eserin ön sözünde yapılan çalışmanın genel bir değerlendirmesini sunar. Kitabın birinci bölümünü oluşturan “Hikâyeciliği” başlığında, Hakkı Süha Gezgin’in hikâyeciliğine dair genel bir değerlendirme yapılır. Bu değerlendirmenin sonucunda Gezgin’in, hikâyelerini önce dergilerde yayımladığı, daha sonra yayımladığı hikâyelerden bir kısmını *Aşk Arzuhalçisi* adıyla 1928 yılında kitaplaştırdığı öğrenilir. Sanatçının öykülerinde daha çok; geçmiş değerlere özlem, aşk algısı ve değişen eğlence zevki gibi konular öne çıkar. Bununla birlikte; “*Hakkı Süha’nın hikâyelerinde sosyal eleştiri önemli bir unsur*” (Türk 2019a: 18) olarak yer alır. Bu konuda en çok, Batılılaşmayla gelen değerlerle yozlaşmanın eleştirilmiş olduğu anlaşılır.

“Hikâyelerinin İncelenmesi” bölümünde hikâyeler, materyal unsurlarına ve tematik özelliklerine göre iki alt başlıkta incelenmiştir. Yazar, ana başlıklara geçmeden hemen önce bu bölümde nasıl bir yol izleyeceğini;

“[...] bu çalışmada Hakkı Süha Gezgin’in hikâyelerinin “ne ve nasıl anlatıyor?” sorularına cevap veren unsurlarını “Materyal Unsurlar Açısından İnceleme” başlığı altında “Vaka (Olay Örgüsü), Anlatıcı ve Bakış Açısı, Şahıslar, Zaman ve Mekân” alt başlıkları ile incelemeye çalıştık. “Niçin anlatıyor?” sorusunun cevabını da “Hikâyelerin Tematik İncelenmesi” başlığı altında değerlendirmeye çalıştık” (Türk 2019a: 21-22)

ifadeleriyle açıklamıştır. İlk başlıkta materyal unsurlarına göre detaylı bir şekilde incelenen öyküler, ikinci kısımda “Kadın ve Aşk Konulu Hikâyeler, Millî Hassasiyet Taşıyan / Savaş Konulu Hikâyeler, Sosyal Hayat Konulu Hikâyeler ve Saplantı Konulu Hikâyeler” olarak dört başlıkta sınıflandırılmıştır.

“Olay Hikâyesi Olmayan Hikâyeler” adını taşıyan üçüncü bölümde Hakkı Süha’nın üç hikâyesi söz konusu edilir. Bunlar; “İstanbul Gece Yarısından Sonra”, “Adsız Kahraman” ve “Erenler Sofrasında” adlı hikâyelerdir. Genellikle olay hikâyesi yazdığı öğrenilen “*Hakkı Süha’nın bu üç hikâyesinde [...] vakadan çok tahlil ön plandadır*” (Türk 2019a: 102).

“Dergi ve Gazetelerde Kalan Hikâyeleri” adlı bölümde Hakkı Süha’nın kitaplarına almadığı; “*Aslanımın Aşkı, Gece Yarısından Sonra, Adsız Kahraman, Erenler Sofrasında, Delik Budalası, Kıskançlık, Son Çare, Helvacı Güzeli, Delinmiş Balon, Bire Beş, Sürek Avı, Kaplıcanın Sarı Gelini, İnceliğin Sonu, Aşkın Tekâmülü ve İkinci Midemiz*” (Türk 2019a: 11-12) adlarını taşıyan süreli yayınlarda kalmış on beş hikâyesi aktarılmıştır. Bu bölümde metinler süreli yayınlardaki yayın tarihlerine göre sıralanmıştır.

“Hikâyelerin Materyal Unsurlarına Göre Şeması” başlıklı beşinci bölümde hikâyelerde zaman, mekân, anlatıcı ve şahıs adlarının değerlendirilebilmesi amacıyla materyal unsurları gösteren bir tablo yer alır. “Dergilerde Kalan Hikâyelerin Künyeleri” adlı son bölümde ise çalışmada incelemeye tabi tutulan hikâyelerin künyeleri belirtilir.

“Bir Bâbîâli Müdavimi Hakkı Süha Gezgin” adını taşıyan ikinci eser “Hayatı, Sanatı, Şairliği, Şiirleri ve Yazıları” alt başlığı ile yayımlanır. 390 sayfadan oluşan bu çalışma, önceki eserlere göre Hakkı Süha Gezgin’in sanatçı kişiliğine karşı daha kapsamlı bir çalışma özelliğini gösterir. Eser; “Hayatı Sanatı ve Şairliği”, “Şiirleri”, “Edebiyatla İlgili Yazıları” ve “Sürelî Yayınlardaki Şiir ve Yazıların Künyesi” olmak üzere toplam dört ana bölümden oluşur. *Hakkı Süha Gezgin Hikâyeciliği* adlı eserde hikâyeci kimliği ile öne çıkan Hakkı Süha, bu çalışmada şair kimliğiyle değerlendirilir.

Eserin ön sözünde, çalışmaya yönelik genel bir değerlendirme yapılarak; çalışmayla ilgili her türlü bilgi paylaşımında bulunan birçok isme teşekkür edilir.

Kitabın birinci bölümü olan “Hayatı Sanatı ve Şairliği” kısmında Hakkı Süha Gezgin’in hayatı; “Hayatı, Öğretmenliği, Musikişinaslığı, Yazarlığı, Sanatı, Çevirileri, İthafar ve Şairliği” alt başlıkları altında incelenmiştir. Bu bölümde, sanatçının hayatını etkileyen olaylar ve kişilere, bulunduğu mekânlara, düşüncesinin şekillenmesine katkı sağlayan etkenlere genel özellikleriyle değinilmiştir. Aynı zamanda bir neyzen olan sanatçının musikişinaslığı üzerinde de durulmuş, kendisine ait nota örnekleri bir alt başlıkla çalışmaya eklenmiştir. Sanatı hakkındaki incelemede, Hakkı Süha Gezgin’in daha çok şairliği üzerinde durulmuş, yazarın eserlerinde ön planda tuttuğu unsurlar gösterilmiştir. Buna göre:

“Hakkı Süha’nın eserlerinde milletin derin acılarını, savaşın etkilerini olabildiğince sade bir dille anlattığı bir gerçektir. Öte yandan eserlerinde insan psikolojisine, bireyin iç dünyasına yoğunlaşması da yine onun Yeni Hayat düşüncesinin bir tezahürüdür. Ziya Gökalp’in önderliğini yaptığı bu felsefede sanatçının bireye odaklanarak ‘insan’ olgusunu ön palana geçirmesi beklenmektedir. Hakkı Süha’daki bireyselliği, Türk kültür ve edebiyatındaki ‘insan’a yönelme anlayışının bir karşılığı olarak görmek mümkündür. Bu yönüyle onu Ömer Seyfettin’e benzetmek yerinde olur” (Türk 2019b: 41).

“Şairliği” bölümünde ise sanatçının şiirleri konularına göre tasnif edilip incelenmiştir. Tasnife göre şiirler; “Millî Hassasiyet Taşıyan Şiirler” ve “Bireysel Duyguları Konu Edinen

Şiirler” adlarıyla iki başlık altında incelenmiş, bu başlıklar da kendi içinde alt başlıklardan oluşmuştur.

Eserin, “Şiirleri” adını taşıyan ikinci bölümünde, şairin süreli yayınlarda kalan ikisi mensur şiir olmak üzere toplam yirmi iki şiiri Latin harflerine aktarılmıştır. Şiirlerin hemen altında künyeleri de belirtilmiştir. Bu bölüme ek olarak bir de Hakkı Süha’nın Fransızcadan tercüme ettiği “Çamdeviren” adlı eski harfli bir hikâyenin Latin harflere aktarımı yapılmıştır. Eserin “Edebiyatla İlgili Yazıları” adlı üçüncü bölümünde ise sanatçının edebî yazıları künyeleri ile birlikte verilmiştir. Bu bölümde toplam kırk dokuz metin yer almıştır.

Çalışmanın dördüncü ve son bölümünü oluşturan “Süreli Yayınlardaki Şiir ve Yazıların Künyesi” başlığı altında şairin; Şiirleri (s. 189-190), Mensur Şiirleri (s. 190), Edebiyatla İlgili Yazıların Künyeleri (s. 190-193) ve Diğer Yazıları (s. 193-376) sınıflandırılarak dergi ve gazetelerde bulunan yazılarının künyesi toplu halde belirtilmiştir.

Hakkı Süha Gezgin Hikâyeciliği ve Bir Bâbîâli Müdavimi Hakkı Süha Gezgin adlarını taşıyan her iki eserin “Sonuç” bölümlerinde yapılan değerlendirme ve çıkarımların ışığında Hakkı Süha Gezgin; öğretmenliği, gazeteciliği, hikâyeciliği, şairliği ve müzik adamı kimliğiyle önemli bir kişilik olarak önem kazanır. Söz konusu edilen eserlerde, Hakkı Süha Gezgin’in dağınık bir şekilde eski harfli dergi ve gazetelerde yer alan hikâyeleri, şiirleri ve çeşitli nesirleri bugünkü alfabeyle aktararak bir araya getirilmiştir. Bu yönüyle bu üç çalışma yazarının da deyimiyle; “*Hakkı Süha Gezgin’in hayatına ve yazı dünyasına açılan birer kapı*” (Türk 2019b: 371) olarak edebiyat dünyasına katkı sağlaması bakımından önemlidir.

Kaynakça

Türk, Emine Bilgehan (2018). *Aşk Arzuhalçisi: Hikâyeler*. İstanbul, Arı-Sanat Yayınları.

Türk, Emine Bilgehan (2019a). *Hakkı Süha Gezgin Hikâyeciliği*. İstanbul, Arı-Sanat Yayınları.

Türk, Emine Bilgehan (2019b). *Bir Bâbîâli Müdavimi Hakkı Süha Gezgin*. İstanbul, Arı-Sanat Yayınları.